

אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'

הרב ארי דוד קאהן

1. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יט עמוד ב

אמר רב יהודה אמר רב: המוצא כלאים בבגדו פושטן אפילו בשוק, מאי טעמא - אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' - כל מקום שיש חלול השם אין חולקין כבוד לרב.
תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כ עמוד א - שב ואל תעשה שאני.

2. רמב"ם הלכות כלאים פרק י הלכה כט

הרואה כלאים של תורה על חבירו אפילו היה מהלך בשוק קופץ לו וקורעו עליו מיד, ואפילו היה רבו שלמדו חכמה, שאין כבוד הבריות דוחה איסור לא תעשה המפורש בתורה, ולמה נדחה בהשב אבדה מפני שהוא לאו של ממון, ולמה נדחה בטומאת מת הואיל ופרט הכתוב ולאחותו, מפי השמועה למדו לאחותו אינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה, אבל דבר שאיסורו מדבריהם הרי הוא נדחה מפני כבוד הבריות בכל מקום, ואף על פי שכתוב בתורה לא תסור מן הדבר הרי לאו זה נדחה מפני כבוד הבריות, לפיכך אם היה עליו שעטנז של דבריהם אינו קורעו עליו בשוק ואינו פושטו בשוק עד שמגיע לביתו ואם היה של תורה פושטו מיד.

3. רא"ש מסכת ברכות פרק ג

אמר רב יהודה אמר רב המוצא כלאים בבגדו פושטו ואפי' בשוק שאני אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' כל מקום שיש חלול ה' אין חולקין כבוד לרב.

4. רא"ש מסכת כלאים פרק ט

ובפי' מי שמת המוצא כלאים בבגדו פושטו ואפי' בשוק, ושמה התם בכלאים דאורייתא והכא בכלאים דרבנן, ולי נראה כשהוא עצמו מוצא כלאים בבגדו אין חכמה ואין תבונה נגד השם וצריך לפושטו ואפי' בשוק אבל אדם שראה כלאים בבגדי חבירו והלבוש כלאים אינו יודע אין לומר לו בשוק עד שיגיע לביתו דמשום כבוד הבריות אין להפרישו משוגג.

5. שולחן ערוך יורה דעה הלכות כלאי בגדים סימן שג

לפשוט כלאים מחבירו אפילו בשוק, ובו ב' סעיפים. סעיף א
הרואה כלאים של תורה על חבירו, אפילו היה מהלך בשוק, היה קופץ לו וקורעו מעליו מיד, א ואפילו היה רבו. (וי"א ב (א) דאם היה הלוש שוגג, ג אין צ"ל בשוק, דמשום כבוד הבריות ישתוק, ואל יפרישנו משוגג) (טור בשם הרא"ש). ואם היה של דבריהם, אינו קורעו מעליו א] ואינו פושטו בשוק, עד (ב) שמגיע לביתו. (ב) וכן בבית המדרש אין צריך למהר לצאת) (טור). ואם היה של תורה, פושטו מיד.

6. שו"ת נודע ביהודה מהדורא קמא - אורח חיים סימן לה 1713-1793

תשובה לק"ק פלונית להרב המופלא מוהר"ר פלוני נר"ו אב"ד דק"ק הנ"ל, תק"ל:
מכתבו על הבי דואר מן ט' דנא הגיעני יום אתמול ואף כי כעת טרידנא עדיין בטרדות התלמידים מצורף לזה טרדות זמנים הללו עם כל זה הואיל והדבר נוגע לפתח שבים אמרתי שערי תשובה לעולם פתוחים. ובפרט שמזכיר במכתבו שהוא לצורך בר בי רב. והנה שורש השאלה שאחד נכשל בא"א כמה שנים שלש שנים רצופות שהיה בביתה, ועתה נתעורר בתשובה ואשרי לו שתורתו עמדה שלא ישתקע בטומאה ונפשו לשאול הגיע שהוא עתה חתן האשה הזאת שנשא בתה אם מחויב להודיע לחמיו שיפרוש מאשתו הזונה או שתיקתו יפה כי המה אנשי השם ויש להם בנים חשובים בתורה ובמשפחה יקרה ויש לחוש לפגם משפחה ומשום כבוד הבריות רשאי הבעל תשובה

להיות בשב ואל תעשה שלא להודיע לחמיו כלל1 ושוב שאל אם יתן הדין שמחוייב להודיע אם יודיע לחמיו ולא ישגיח אם מחוייב לבוא לב"ד ואם יש כח ביד הב"ד להכריחו לפרוש ע"ח וידוי של חתנו. וגם שאל לסדר לו תשובה לאיש הזה ע"פ כחו כי הוא אדם חלוש מאוד ומתמיד בתורה הרבה:

והנה למען עשות רצונו הנני משיב על ראשון ראשון ויען שביקש מעלתו שלא לדחות הזמן לכן הנני משיב בקצרה כי לא רציתי לאחר כלל. וזה החלי. היודע באשת איש שזנתה תחת בעלה אם מחוייב להודיע לבעלה להפרישו מאיסור במקום שיש פגם משפחה יקרה ומיוחסת בישראל ויש להם בנים חשובים אם שייד גדול כבוד הבריות שדוחה ל"ת שבתורה. הנה הדבר פשוט דלא אמרינן גדול כבוד הבריות אלא בשב ואל תעשה ולא בקום עשה, ומה שכתב מעלתו שגם זה נגד הבעל תשובה הזה מקרי שב ואל תעשה שלא יקום ויודיע להבעל ואף שהבעל עושה מעשה ובוועל את אשתו האסורה לו מ"מ כיון שהבעל אינו יודע ממילא הוא שוגג ואינו עושה מעשה במזיד, דבר זה פלוגתא דרבנותא הוא ונחלקו בזה הרמב"ם והרא"ש ומחלוקתם תלוי בחילוף גרסאות בגמ' דברכות דף י"ט ע"ב אר"י א"ר המוצא כלאים בבגדו פושטו אפילו בשוק. ומקשה שם מכמה סוגיות דכבוד הבריות דוחה איסורים וסוף הסוגיא שב ואל תעשה שאני. נמצא דבלובש כלאים שהוא בקום עשה לא משגחינן בכבוד הבריות משום שהוא בקום עשה. ובדין זה נחלקו הרמב"ם והרא"ש הרמב"ם גורס בדברי רב יהודה המוצא כלאים בשוק ואינו גורס בבגדו וקאי על המוצא על חבירו כלאים בשוק שמחוייב לפשוט מעל חבירו נמצא אף שלגבי המוצא מיחשב זה שב ואל תעשה מ"מ הואיל וגבי הלוש הוא קום עשה מחוייב זה לפשוט מעליו. והרא"ש גורס המוצא כלאים בבגדו וקאי על המוצא עצמו לבוש בכלאים בשוק שמחוייב לפשוט מפני שהוא עובר בקום עשה שהולך לבוש כלאים. ולכן פסק הרא"ש בהלכות כלאים שאם מוצא על חבירו כלאים בשוק אם הלוש הוא שוגג לא מקרי לגביה קום עשה ולגבי המוצא שרואהו לבוש ושותק הוא שב ואל תעשה. והנה הרמב"ם פוסק דינו אפילו הלוש שוגג שהרי הטור י"ד בסי' ש"ג הביא דברי הרא"ש בלשון פלוגתא על הרמב"ם וגם בש"ע שם ובהג"ה הוא שתי דעות והמחבר שם פסק כהרמב"ם והרמ"א מביא דעת הרא"ש בהג"ה. וא"כ נדון דידן הוא ממש דוגמא זו שהבעל שעובר בקום עשה ובוועל אשתו הטמאה הוא שוגג וזה היודע מזנותה מקרי שב וא"ת שנמנע מלהודיע. וא"כ לדברי הרא"ש רשאי לשתוק מפני כבוד המשפחה. ולדברי הרמב"ם חייב להודיעו ולמנעו מן האיסור. ...

ועדיין יש מקום אתי לומר שגם לדעת הרמב"ם יש לחוש על כבוד הבריות ולא להודיע. והא דפסק בלובש כלאים שפושט מעל חבירו אפ"י בשוק כלאים בשוק שאני שכל הרואה יראה בעיניו שזה לבוש כלאים אף שהלוש שוגג מ"מ הכל רואים שהוא לבוש כלאים ואין הכל יודעים שהוא שוגג ויש כאן חילול השם ולכן אין חולקין כבוד. וכן דייק לישנא דרב יהודא אמר רב שם בברכות ד' כ"א /י"ט/ המוצא כלאים וכו' מ"ט אין חכמה ואין תבונה ואין עצה נגד ה' כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב, הרי דוקא במקום שיש חילול השם ועל זה הוא דמסיק לחלק בין קום עשה לשב וא"ת אבל במקום דלא שייד חילול השם אפילו בקום עשה חולקין כבוד ואמרינן גדול כבוד הבריות לדחות ל"ת שבתורה אפילו בקום עשה. וכיון שבנדון דידן אין שום אדם יודע שהאשה זנתה ונאסרה לבעלה רק זה הנואף ואם הוא ישתוק אין אדם יודע ואין כאן חילול השם כלל וכיון שכן ישתוק מפני כבוד המשפחה...

א"כ פשוט הדבר שחייב להגיד לבעל האשה להודיעו שאשתו זנתה שיפרוש ממנה. אלא שעתה איכא לספוקי במה שנסתפק גם מעלתו במכתבו לו יהיה שחייב להודיע שמא דוקא במקום שיועילו דבריו בודאי, והמשל כגון חבירו לבוש כלאים דיכול להראות לו או אם זנתה האשה בשני עדים אבל כאן הלא גם אם יגיד אולי לא יהי מהימן בעיני הבעל כבי תרי ואז לא יועילו דבריו כי אין האשה נאסרת אלא בקינוי וסתירה או בעדים ברורים ומנ"ל שיהי מוטל עליו בזה להודיע כלל. נראה שגם זה אינו שהרי כיון שאם

היי ברור לו שיאמינו הבעל ויעשה פעולה להפרישו מהאיסור היה חייב להודיעו כנ"ל, א"כ גם עתה שאינו ברור לו איהו מחויב למעבד את שלו ולא גרע ממצות הוכח תוכיח שאמרו במס' שבת אם לפניך גלוי לפנייהם מי גלוי עיין שם דף נ"ה ע"א.

וכל זה להתלמד במקום אחר כגון איש נכרי היודע באשת איש שזנתה. אבל כאן בעובדא הדין שזהו עצמו הנואף והוא עצמו הוא המכשיל את בעל האשה שהוא בעבירה עם אשתו כל הימים ובא לחזור בתשובה פשיטא שמחויב להסיר המכשלה אשר הכשיל וכל טצדקי דאפשר ליי למיעבד שלא יחטא עוד חבירו על ידו מחויב לעשות והרי על כיוצא בו אמרו במס' חגיגה דף ט' ע"ב הבא על אשת איש ואסרה על בעלה נטרד מן העולם. וא"כ כל זמן שזה נכשל על ידו הוא נטרד ח"ו, ואם בכל מקום שדברו רז"ל כן להגדיל העונש עם כל זה לא לחלוטין אמרו וזה כלל גדול שאין דבר עומד בפני התשובה אלא שכיוונו בזה שתשובתו חמורה. אבל עכ"פ איהו מחויב לעשות מה שבידו ואם בעל האשה לא יקבל דבריו אפי"ה יצפה לתשובה ויקבל בעל הרחמים תשובתו ברחמים.

אמנם מה שנסתפק מעלתו אם יודיע להבעל ולא יקבל את דבריו אם מחויב לבא לפני בית דין ולהודיע גם להבית דין. הדבר פשוט שסגי שיוודיע להבעל לבדו וממ"נ אם יקבל הבעל דבריו יפרוש מן האשה וטוב לו ואם לא יקבל הבעל דבריו ולא יאמינו מה תועלת בפועל ריק שיבוא לפני הב"ד הלא אין הבעל מחויב להאמינו ומה יעשו הב"ד בזה, ... ולכן העצה היעוצה בזה שהנואף יגיד רק לבעל האשה בהצנע. והנה אופן ההגדה עפ"י הדין לא היה לו לומר לו רק שידע שזנתה אשתו כי מה לו להבעל עם מי זנתה הלא עכ"פ אסורה היא לו וא"כ למה יפרסם הנואף את עונו בחנם וכבר אמרו ביומא דף פ"ו ע"ב בחטא שאינו מפורסם כתיב אשרי נשוי פשע כסוי חטאה. וגם חציף מאן דמפרש חטאיו. אמנם כיון שמצד הסברא יותר יכנסו דבריו בעיני הבעל כשיראה שמתודה על עצמו בבכי ובאנחה וניכרים דברי אמת ולכן טוב לו שיתודה בצינעא בפני בעל האשה שהוא עתה חמיו ואם יתבייש בזה בפני חמיו טוב לו שיתבייש, ועובר עבירה ומתבייש בה מוחלין לו. וגם נלע"ד שחייב עכ"פ לבקש על עצמו מאת חמיו שהרי עון זה שעבר על אשת איש יש בזה שני חלקי עבירה חלק אחד בינו למקום שעבר עבירה חמורה ובזה מועיל תשובה ויוה"כ. אבל יש בזה חלק שני עבירות שבין אדם לחבירו שהרי גורם לו לאסור אשתו עליו. והרי בעבירות שבינו לחבירו אין יוה"כ ולא תשובה מועיל וצריך עכ"פ לפייסו בדבר שאינו מועיל תשובה והרי אפילו בגזל והשיב את הגזילה צריך ג"כ לפייסו על הצער ק"ו בזה שאי אפשר להכשיר נזקו שצריך לפייסו.

ובזה שלא יפרסם בפני בית דין רק בפני בעל האשה ממילא יצאנו גם ידי חובת כבוד המשפחה כי אין כאן פגם כיון שמזכיר מעלתו במכתבו שהבעל כבר הוא זקן ובא בימים ולא יהיה להוט לישא אחרת אף אם זו אסורה לו, ולגרש את הזונה אינו מחויב עפ"י הדין ורשאי להחזיקה בביתו ואינו חשוד שיבוא עליה באיסור שכיון שזנתה מאוסה היא בעיניו. ...

7. שו"ת רב פעלים חלק א - אבן העזר סימן א בן איש חי 1835-1909

+אחד בא לפני חכם, והגיד לפניו עבירות שעשה, כדי להורות לו תיקון, ובכלל סיפר לו מה שזנה עם אשת פ', אם זה החכם חייב להגיד לבעלה, אולי יאמין לזה, ויפרוש ממנה. +שאלה. איש א' זינה עם אשת איש כמה פעמים, ואח"כ חזר בתשובה, ובא לשאול מחכם אחד סדר תיקון תשובה לעון זה, וסיפר לו הענין כמו שהוא שנכשל עם אשה פ' אשתו של פ' ועתה נפל הספק בזה אם זה הנואף חייב להגיד לבעל האשה שאשתו זינתה עמו, אולי יאמין לו ויפרוש ממנה ולא יבעול בעילות אסורות לפי תומו. וכן אם זה הנואף לא ירצה בשום אופן לעשות כך להגיד לבעל מחמת כמה סיבות, אם זה החכם שהודה לפניו מחויב להגיד לבעל, אולי יאמין ויפרוש, או"ד כיון דד"ז סופו לבא לידי ריב ומחלוקת, שאם יאמין ויפרוש מוכרח שיאמר הסיבה, ואז אשתו תכחיש בודאי, ואתו לידי קטטות ומריבות, ובפרט אם היא יש לה בנים ובנות מבעלה, ויש בזה

פגם משפחה ומי יודע מה יולד מן המריבה הזאת, על כן צריך לראות אם יש צד היתר לסמוך עליו שלא לגלות, או לאו.

...והנה לפי"ד הגאון נוי"ב הנז' שבא לדמות נ"ד לדין הכלאים למילף הא מהא, הנה נ"ל בס"ד דיש לחלק, דהתם איירי ברואה מעשה האיסור בעיניו שרואהו לובש כלאים, אבל הכא אין רואהו עושה איסור, דאינו בועל אשתו בפניו, דאולי אינו בועל את אשתו כלל מחמת סיבה אחרת שיש לו שאינו יכול לבעול, ומה גם דנידון הגאון הנז' הכי מוכח בהשערת השכל, דהא התם איירי שהבעל כבר הוא זקן ובא בימים, וכמפורש שם בד"ה ובזה, וגם עוד איכא ספק אחר דאולי אם יגלה לו הדבר לא יאמין לו ולא יועיל, וכאשר נרגש בזה הגאון ז"ל בעצמו, וא"כ השתא יש בזה ס"ס = ספק ספיקא =, אולי הבעל אינו בועל אשתו ולא אתי לבעול כלל מחמת איזה סיבה, ואת"ל בועל אולי אם יגלה לו הדבר לא יאמין ולא יפרוש כלל.

וגם על מה שיצא הגאון ז"ל לחלק בחיוב ההגדה בין הנואף עצמו, דעל ידו באה המכשלה לבעל האשה, ובין איניש דעלמא, גם על זה י"ל דאין הדבר ברור שבאה על ידו המכשלה, דאולי זינתה קודם ממנו עם איש אחר, וכבר נטמאה ונאסרה על בעלה בזנות אחרים, ולא הוסיפה בזנות של זה איסור לבעל, וגם יש עוד מקום לפלפל בעיקר הראיה שהביא הגאון הנז' מן הכלאים, ואין עתה פנאי להאריך.

וכעת אמרתי בחפזי, דכל כהא דאיכא פגם משפחה, ויש בזה טעם דגדול כבוד הבריות, וגם שמא לא יאמין ולא יפרוש, יש למצוא היתר הן לנואף הן להחכם שהודה לפניו, שלא יגלו הדבר, והוא שראיתי להגאון מהרי"ש ז"ל בשואל ומשיב קמא ח"א סי' רס"ב דף ק"א, דיש פוסקים ראשונים שסוברים אם לא זינתה האשה בעדים אינה נאסרת על בעלה, ואין בעילתו עמה נקראת בעילה של איסור, ושם ציין על ספר בני אהובה פכ"ד מה' אישות להגאון מהרי"י ז"ל שהאריך והרחיב הדיבור בזה יע"ש, ולפי"ז בנידון השאלה של הגאון נוי"ב הנז' דהאיש בעצמו אינו יודע מזנות אשתו, והיא זינתה שלא בעדים, אין זה הנואף מחוייב להגיד לבעל דיש לו לסמוך על סברת הגדולים דסברי אין כאן איסור לבעל כל שלא היו עדים, וכ"ש בצירוף אותם הטעמים הנז"ל, דאיכא פגם משפחה, ויש בזה טעם דגדול כבוד הבריות ועוד שהוא אינו רואה בעיניו שהבעל בועל את אשתו, דאולי יש לו סיבה שאינו יכול לבעול, וגם עוד אינו ברור לו דיאמין ויפרוש. ותמהני על הגאון נוי"ב שלא זכר בתשובתו ענין זה דמהרי"ש, דיש גדולים דס"ל אם זינתה שלא בעדים אינה נאסרת על בעלה, וראיתי להגאון חיד"א ז"ל בחיים שאל ח"ב סי' מ"ח שהביא ספק א' מהרב מהר"ח ז"ל, באונס שראה שזינתה אשתו ואין עדים בדבר, אי אמרינן שויה אנפשיה חד"א = חתיכא דאיסורא = ונאמן לאוסרה עליו, או לאו כיון דאיסור דלא יוכל שלחה רביע עליה. והשיב דאינו נאמן לאוסרה עליו, והאריך בזה ע"ש. וגם בדבריו תמהני, איך לא זכר מדברי הראשונים ז"ל שהביא הגאון מהרי"ש ז"ל הנז'. ודע דאין לסמוך בזה על טעם הר"ן ז"ל בנדרים דף ג', דס"ל דעקרו רבנן לקדושיה והרי היא כפנויה, כי טעם זה הר"ן ז"ל בעצמו דחה אותו, וכמ"ש הגאון חיד"א ז"ל בדברים אחדים דף מ' על דברי הגאון בנין אריאל, וכ"כ עוד בספרו יוסף אומץ סי' ק"א, ועמ"ש ג"כ שם בדף ס"ו ע"ש, מיהו מכח אותם הסוברים דאם זינתה שלא בעדים אינה נאסרת, ואין בעילתו חשיבה בעילת איסור, יש לסמוך בצירוף כל אותם הטעמים הנז"ל. ועל כן בנידון השאלה דידן יכולין הנואף וכ"ש החכם שהודה לפניו לפטור עצמו, לבלתי יגידו לבעל מכח טעמים הנז' דכולהו שייכי הכא. והשי"ת ברחמיו יאיר עינינו באור תורתו אכ"ר.

8. **שו"ת דברי חיים אורח חיים חלק א סימן לה - ר אריה לייב מצאנו 1793-1876**

שאלה באחד שהתודה לפני הרב שבא על אשת איש אם מחויב להודיע לבעל כדי שיגרשנה או מחמת שהוא כבוד הבריות גדול מאד שהיה בחזקת תלמיד חכם מעולם וממשפחה גדולה אולי כבוד הבריות כזה דוחה שאין צריך להודיע לבעל:

תשובה- דבר זה מתבאר בנודע ביהודה ז"ל...אולם משמע מדברי ר"מ הללו דבלאו שאינו שוה בכל כמו כהן ונזיר נדחה מפני כבוד הבריות וכן כתב התומים בהלכות עדות ס"י כ"ח [ס"ק י"ב] וזה לשונו ולכן היוצא לדינא בבזיון קטן אף בלאו שאינו שוה בכל אסור ואין כבודו נדחה כלל אבל בבזיון גדול יש להחמיר בלאו השוה בכל אפילו בשב ואל תעשה כי לפירוש הרמב"ם אין הפרש בשב ואל תעשה לקום ועשה ושומעין לו להחמיר בשל תורה אבל בלאו שאינו שוה בכל ובבזיון גדול ושב ואל תעשה אם כן לכולי עלמא שרי בין לשיטת הרמב"ם ובין לשיטת התוס' עכ"ל וגם הנוב"י כתב כן :

...ויותר נראה לפענ"ד דהכא בודאי להרמב"ם ז"ל אינו צריך להודיע דהנה כתב דדוקא לא תעשה המפורש בתורה אינו נדחה משמע הא שאינו מפורש הגם שהוא מפי שמועה בלא תעשה מ"מ נדחה כיון שאינו מפורש בתורה לא שייך ביה אין עצה וחכמה לנגד השם כיון דהמצוה אינו מבואר בפירוש :

...אולם לפענ"ד פשוט הכוונה שכיון שאינו מפורש בתורה זה הדבר לא מיקרי חילול השם דמה שעושה נגד החכמים חכמים אחרו ומחלו על כבודם ולכן מותר לעשות נגד דברי החכמים הגם שדינם דין תורה כיון שאינו מפורש בתורה : ...

ובאמת יש מקום לומר שגם לאשה אין צריך להפריש דמוטב שתהיה שוגג ואי דבדבר המפורש בתורה לא אמרינן מוטב שיהיו שוגגין [עי' ביצה ל' ע"א ואו"ח ס"י תר"ח סעיף ב' בהגה] זה אינו דהוכחנו דלשיטת הרמב"ם ז"ל אינו מפורש בתורה והוי רק כמו תוספת יום הכפורים [ביצה שם] אפילו שהוא דאורייתא כיון שאינו [מפורש] ממש רק מריבויא שפיר הוי אינו מפורש בתורה :

...סוף כל דבר והיוצא מכל זה דלפענ"ד אין על הבעל חיוב להודיע להבעל מפני כבוד הבריות ואם לומר להאשה שאסורה עדיין אני מסופק כנ"ל. ובפרט דלפי דעת י"א שמביא רמ"א ... שמנדין על שגרם לבטל תקנת רבינו גרשום מאור הגולה וא"כ נכון שלא להודיע דלמא יגרמו לו עבירה כיון שמצוה עליו שלא להאמין לכן לפי ענ"ד שאין צריך להודיע וכן נהגין כמה גדולי הדור שבאו לפניהם החוטאים בדברים כאלו. והנראה לפענ"ד כתבתי :

9. שו"ת יביע אומר חלק ט - אבן העזר סימן י ב"ה, כסלו תש"ס.

הנה דורינו זה זכה לבעלי תשובה רבים, יחד עם משפחותיהם. ברם דא עקא, כי כמה מנשותיהם של בעלי תשובה, שגם הן חזרו בתשובה, באו לפני ומספרות בדמעות שליש, שבהיותן חילוניות בגדו בבעליהן, ונבעלו באיסור אשת איש לגברים זרים. ונפשן בשאלתן אם חייבות להודיע לבעליהן, ואולי יצטרכו ע"פ הדין לגרש אותן בגט, ומה יהיה על ילדיהם לאחר הגירושים.

הנה הנודע ביהודה...אבל הגאון מצאנו בשו"ת דברי חיים (חאו"ח ס"י לה) כתב, שנראה לו שאפילו לדעת הרמב"ם, הכא ודאי א"צ להודיע לבעל, כי מבואר בד' הרמב"ם שם, שזהו דוקא בעבירה על ל"ת המפורש בתורה, ומשמע שאם אין האיסור מפורש בתורה, נדחה האיסור מפני כבוד הבריות, ודין סוטה שזינתה שאסורה לבעלה, אינו מפורש בתורה, לכן כבוד הבריות דוחה איסור כזה. ושכן נהגו גדולי הדור להורות להקל במעשים כאלה שבאו לפניהם. ע"כ. וכיו"ב כתב הגאון מהר"י נג"אר.... אולם בשו"ת עמק שאלה (חאה"ע ס"י פג) כתב, דמעיקרא דדינא פירכא, שאין לדמות נ"ד לההיא דהלובש כלאים בשוגג, שעכ"פ כל שוגג צריך כפרה, דהוה ליה למידק, כמ"ש הרמב"ם (פ"ה מהל' שגגות ה"ו). אבל בני"ד שלא יעלה על הדעת שאשת איש תבגוד בבעלה, שלא נחשדו בנות ישראל על כך, ואין הבעל צריך לדקדק אחרי זה כלל, ולכן זה מקרי אנוס, ולא שוגג, וממילא אין עליו שום שמץ עון, וא"כ אין ללמוד הדין דנ"ד מההיא דלובש כלאים, דבני"ד בודאי שא"צ להודיע לבעל ולהפרישו מן האיסור, שכיון שאינו יודע והוא אנוס אין עליו שום עונש כלל, ... הילכך נ"ל שהעיקר כמו שפסק מר

חותני הגאון מצאנו בדברי חיים, שאינו מחוייב להודיע לבעל, אפילו בלא הטעם של כבוד הבריות, ולדעתי אסור לבעל להודיע לבעל, דשמה לא יאמין לו, ומן הדין אינו מחוייב להאמינו, ושוב אם יודיענו יכול להיות על הבעל דין שוגג כיון שהיה יכול לחקור ולדרוש אחר מעשה אשתו וכו'. ע"ש. ובשו"ת שערי דעה ח"ב (סי' פא) פסק להלכה כדברי הגאון מצאנו להקל, משום שכל שלא נתברר בעדים ממש שזינתה, אין כאן איסור תורה כלל על הבעל, אפילו אם זינתה באמת, שכל שאין עדות מספקת לאוסרה ע"פ דין תורה, אין איסור אלא מדרבנן, כמו שמבואר בשו"ת תומת ישרים (סי' ע). וא"כ לא עדיף מדין כלאים דרבנן, שכבוד הבריות דוחהו. וסיים, והדברים הנ"ל נכונים לדעתי לאמתה של תורה. ע"ש. והגאון מהרי"ח בשו"ת רב פעלים ח"א (חאה"ע סי' א) נשאל בכעין נ"ד, והביא דברי הנודע ביהודה הנ"ל, וכתב עליו, שיש לחלק, דעד כאן לא כתב הרמב"ם שצריך להודיעו ולהפרישו מאיסור, אלא כגון התם שהוא רואה מעשה האיסור, שהוא לבוש כלאים, אבל הכא אינו רואהו שעושה האיסור של הביאה עם אשתו. וחילק עוד ע"פ מ"ש השואל ומשיב קמא (סי' רסב) בשם פוסקים ראשונים, דס"ל שאם זינתה האשה שלא בעדים ממש אינה נאסרת על בעלה מן התורה, ואין ביאתו עמה נקראת ביאה של איסור. ע"ש. וכיו"ב כתב הרש"ש בחידושיו לכתובות (ט א) להלכה ולמעשה. ע"ש. וע"ע בשו"ת לחם שערים (סי' יט). ע"ש. גם ראיתי להגאון מהרי"ש גרינפלד בשו"ת מהרש"ג ח"ג (סי' סה) שהסתמך להקל בנידונו על דברי הגאון מצאנו הנ"ל. ע"ש. גם הגאון רבי אברהם הכהן מסאלוניקי בספר טהרת המים (מע' תשובה אות סח) כתב, שלא טוב לבעל תשובה שבעל אשת איש, לזלזל בעצמו ולהודיע על כך לבעלה, כיון שאינו חייב להאמינו כבי תרי. ע"ש. וע"י בשו"ת אריה דבי עילאי (חאה"ע סי' כד). ע"ש. וגם הלום ראיתי בשו"ת שבט הלוי חלק ח (סי' רפז) שנשאל בזה, וכתב, שרגילים אנחנו להמשך אחרי הוראת הגאון הקדוש הדברי חיים (חאו"ח סי' לה) שהעלה להתיר להעלים עין, הואיל ואפילו אם יודיע לבעל, אינו חייב לגרשה, אא"כ הוא סומך עליו כבי תרי, כמ"ש באה"ע (סי' קטו ס"ז), וא"כ כל זמן שאינו יודע ומאמין מותרת לו מן הדין, ולכן מותר שלא להודיעו. ע"כ. וזו לשון הספר חסידים (סי' תתשי"ח) אחד בא לפני חכמים, ואמר להם, הודיעוני מה לעשות שתהיה לי תאוה אצל אשתי, ולא רצו להודיעו, כי ידעו החכמים שהיא זונה. ע"כ. ומוכח שעכ"פ אין צריך להודיעו שאשתו אסורה עליו. ובשו"ת יביע אומר ח"ב (חאה"ע סי' ב) הארכתי בזה, והעלתי להקל וכמשי"כ לעיל. ועתה נדפס שו"ת אבן ישראל חלק ח (סי' פה) והעלה ג"כ שאין צריך להודיע לבעלה, משום כבוד הבריות. [ומ"ש להעיר על מה שכתבנו בשו"ת יביע אומר הנ"ל, המעיין היטב ישר יחזו פנימו דלק"מ]. מסקנא דדינא שיש להעלים עין מזה וא"צ להודיע שום דבר לבעליהן. ובפרט עתה שזכו לחזור בתשובה, ולהתקרב לצור מחצבתם, ואם נאסור, יפנו עורף לתורה ולמצוה ויחזרו לסורם. וכדאים הם הגאונים שהתירו לסמוך עליהם. והנלע"ד כתבתי.

10. שו"ת שבט הלוי חלק ח סימן ר, שמואל וואזנר 1914

א. אודות הבע"ת שר"ל טימא אשת איש ונשאל כבי האם מוטל על בע"ת לספר לבעל האשה אשר הוא חרד לדבר ה' כדי להפרישו מאיסור, - לא אוכל להאריך בזה, רק רגילים אנו למשוך אחרי הוראת הגה"ק דברי חיים חלק או"ח סי' ל"ה שהתיר להעלים עין, והיסוד בזה היות גם אם כן יגיד אינו חייב לגרשה רק אם דעתו סומך על העד, וכמבואר אה"ע סי' קט"ו ס"ז, וא"כ כ"ז שלא מאמין מותרת עליו מן הדין וכה"ג מותר שלא להעיד. וע"ע בד"ח בפנים.